

F 310
1913

თქრთს ჰრძი

ლიტერატურა.
ხელოვნება.
პრიტივა.

კვირა
2 ივნისი.

ფასი 10 კ.

№ 3.

თრძაბათის სახალიტეო და სალიტერატურო გაზეთი

„თეზი“

რედაქცია და კანტორა: Тифлисъ Редакція газ. „ТЕМИ“.

ვაზეთი სდგას პარტიათა ვარეშე ვაზეთი ვამოვა იმავე პროგრამით, როგორც

1911 და 1912 წელს.

ის ხელისმომწერლები, რომელნიც ამ ხანად გადისდიან ვაზეთის წლიურ ფასს მიიღებენ

მ რ პ რ მ ი ა ს

1. ს. აბაშელის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით, ბიოგრაფიით და ბ. ივანე ზომარის-წლის კრიტიკული წერილით.

2. ძ. მახაშვილის ლექსთა კრებულს ავტორის სურათით და ბიოგრაფიით.

ფასი ვაზეთისა: წლიურად—2მ. 50 კაპ.; ხანვეარ წლით—1 მ. 25 კ. ერთი თვით—25 კ. რედაქტორ-ვამომკემელი ბ. დინახშიძე.

რქროს ვერძი

გამოდის 19 მაისიდან

ქუთაისი კაზაკების შესახვევი.

მიიღება ხელის მოწერა 1913 წლისათვის.

სოველთვიურ ჟურნალ

„განთიადზე“

(წელიწადი პირველი)

და სოველ კვირულ ვაზეთ

„შინაურ საქმეებზე“

წელიწადი მეხუთე

წლიური ფასი ქურნალისა ცალკე 5 მანეთი, ვაზეთისა 4 მანეთი, ორივესი ერთად 8 მანეთი. სახალხო სამკითხველოებს და სოფლის მასწავლებლებს ორივე გამოცემა წლიურად 7 მანეთად დაეთმობა. ორივე გამოცემა სარწმუნოებრივ-საზოგადოებრივია.

რედ. დვ. ს. მჭედლიძე.

ი. გრიშაშვილი.

სსიეთა წვიმა.

F 887

გაილიმა ცის ვარსკვლავმა, ცის ვარსკვლავმა გაილიმა
და ზღვის ფიქარს, ლაქვარდ ფიქარს, დააყარა სსიეთა წვიმა...

და ზღვის ქაფმაკ რა იხილა, რომ ცას ერემლი წამოსცივდა
ახმაურდა, ათამაშდა, აიწვდა და ალივლივდა.

შენ კი სულ სხვა ვარსკვლავი ხარ, სულ სხვა... სულ სხვა... სხვა ნაირი;
შენ ღამილი რითმად გცევი... და ლურჯ წვიმად - მთის შაირი.

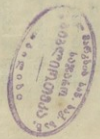
რითმა იგი ჩემს გულს ერთვის, ვით ზღვას სხივი - სხივით სხივი -
და შეც ვლვოვი მთის პეტრად! და შეც შლვოვი... და შეც შლვოვი...

მამ რით მჯობნის შე ზღვა, მითხარ! მამ რით მჯობნის ამხსენი;
თუ ზღვას სხივი ზედ ფერქვევა, შეც შეფერქვევა სხივი შენი;

მხოლოდ, იცო, ჩემო კარგო, იმაშია განსხვავება,
რომ შეც ერემლი შევა წუთის, ცის ერემლი კი - უცდავება.

ი. გრიშაშვილი

იტივინი
F 310
1913

თბილისი

№ 3

მიწიერი.

ს. აბაშელი.

შენში ვხედავდი მარმარილოს ცივსა მშვენებას,
 ღვთაების ხელით ფიქალ კლდიან გამოწვევას,
 და თავიანს გცემდი ვით ხილულსა ციურ ჩვენებას,
 ლოცვით გიკმევდი გრძობას, გულში აღმონავევას.

მაგრამ მოვსტყუედი: მარმარილოს წმინდა სხეული
 სისხლით აჩქოლდა... და დეკლთავან გამოკრთა ელევა, —
 ვიხილე უცხო ქანდაკება ჩემ წინ მსხვერუელი,
 გულში დამკვიდრდა ვნების ალის მტანჯველი ღელევა.

ვგრძობ — ვერ გაჰფანტავს სულის წყვილიან ფიქრი მიმჭრალი,
 უჩვევ გულისთქმამ მოგიწამლა გრძობა ანკარა,
 მე შენმა სახემ დამიჩრდილა გონების თვალი,
 ფრთა ჯადოსნური ტყვევნილს სულსა გადააფარა...

შუალამის ეამს ლოცვად მდგარსა შენ მეველინები —
 და რწმენის შუქი ცოდვის ნისლად გარდამექცევა,
 შაეად დამცქერის ცის წიაღი შენაგნები
 და ყურს ჩამწივის ჩემი ღმერთის სასტიკი წყევა.

დილის რიყრაყზე ღამის ტანჯვით განაწველები,
 როცა მივაპყრობ მოღლილ თვალებს შიკრიკს ციურსა,
 ნაცვლად ცისკრისა დამცქერიან შენი თვალები
 და შიშით ვისმენ უცნობ ხარხარს დემონიურსა...

მითხარ: ბორკილი რად დაადე უხილავ სულსა?
 ლოცვით ნაკმევი წმინდა გრძობა რად მაწყველინე?
 ესდენი ძალა ვინ ჩაგბერა ცოდვის ასულსა?
 მარტვი — ცისიერს მიწიერი რად მომველინე?!

მ. ქროს

ა. ვაგვეშვილი

გარათეზი.

პრ. რუხაძისა.

3. „მკროს გეროს“.

წაივითებ ორი პირველი რვეული „მკროს ვერძისა“. მართალი ვითხრათ, საციკრველი ჯერჯერობით იქ არა არის რა, და არც მგონია ასეთი ვერძისათვის იაზონმა მოაქუროს თავის გემი კოლხეთის ნაპირს, მაგრამ მასში არის ისეთი რაღაც, ხელუხლებელი, გამოუთქმელი, რომელიც სიამოვნებას ზგერის ხელოვნების მოყვარულს: ეს არის ყვავილოვანი სიყმაწვილე, რომლის ლაღად წაკვეთ შუბლზე ჯერ კიდევ არ გაუბნებია ტკნობის ფიქრის ფრთას.

საქართველოს რენესანსი უკვე დაიწყო, — წარმოვთქვი ერთხელ; და ამ სიტყვის სიმართლეს დღით დღე უფრო ვგრძნობ. მაგრამ რენესანსი იგი ჯერ კიდევ ქაოსისა და ფორმის ბრძოლაში აშკარადება და კიდევ დიდი დროა საჭირო, რომ ფორმამ საესმით სძლიოს ქაოსსა. ეს ფიქრი მებადება, როცა შევსტკერ ჩვენი უახლესი ხელოვნების ზრდას.

ქმნილება მხოლოდ მაშინ არის ხელოვნური. როცა მისი შემოქმედი, ვით ღმერთი შექმნის დღის შემდგომ, გამარჯვებული სილაით იტყვის: ეს კარგია. ხელოვნური ქმნილება სრულია და უნაკლო: მას ვერც რაშე მიუმატებ და ვერც რაშე გამოაკლებ. გაბედეთ ანტიროის ლაშაზი შუბლის შესწორება და თქვენ წამსავე დაინახათ, რომ თქვენი ხელშეგება დაამახინჯებს იმა შუბლს.

ესე ითქმის ხელოვნების იმ სამთავროს შესახება, საცა მთველ სიტყვა არის. სიტყვა არ არის უბრალო რამე. მხოლოდ შექნაური იარაღი; არა: სიტყვა ფსიხიური ძალია, შემოქმედი ენერჯია; იგი ფიქრის სხეულია. კიდევ უფრო დიდი ენერჯიაა ლექსი: ლექსს თავის საკუთარი სიცოცხლე აქვს; და მისთვის უნდა იყოს იგი სრული ინდივიდუალიზა, უნაკლო სხეული.

და თუ ამ საზომით ვიხელმძღვანელეთ, ჩვენი უახლესი ხელოვნებას კოქლობას შევამჩნევთ უთუოდ. ლექსისათვის საჭიროა მთელი კულტურა ლექსისა, ჩვენში უმეტეს წილ ვარჯიშობაა: ხელოვნური სისრულისათვის აუცილებელია ჰელიონური, რუსთველური ზომა, ჩვენში კი მის ალაგს სიჭარბეა მხოლოდ.

მაშ რით აიხსნება შემდეგი მოვლენა? პროზაში საჭიროა პროზის რიტმი, ზოგი ჩვენი მწერალი

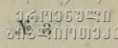
კი პროზაში ლექსის რიტმს ურევს; საცა ერთი მაღლიანი ხაზ მოსება საცა, იქ ზოგი მოლექსე უთვალავ სახეს ხმარობს; მთლიანი მგონსური ხატის მაგიერ ჩვენ ხშირად მის ნაკრეცებს ვხედვით ხოლმე: შედარების პოეზიაში თავისი დრო თითქმის უკვე მოსკამა, ჩვენში კი შედარება აბსურდამდ მიჰყავთ; ხელოვნება არის იქ, საცა სტილი არსებობს, ჩვენს მწერლობაში სტილის ნასახს თუ შეხედვით, კიდევ უფრო საგულისხმო მოვლენა — ფაბულა ხელოვნებაში დიალექტურია: იგი უფრო მათემატიკურია ვიდრე მათემატიკით ლოღია; დაბოლოვით „რიდისის“ — დასრულდა, რომ თვალეზი არ დაითხაროს მან, — დასრულდა დაინახათ, რომ ამით გენიალ ქმნილება ერთიანად დაამსხვრევთ; ჩვენი მწერლობის ფაბულას როგორც გსურთ ისეთ ხეულს მისცემთ და მით იგი სრულიად არას დაკარგავს.

ამბობენ: კრიტიკა არა გვაქვსო. ტყვილი თავის მართლება. ბელნსის მაგალითი აქ მოსაყვანი არ არის: მსოფლიო ლიტერატურას უხელნისკოდაც შეუფლია სიცოცხლე. ნამდვილ ხელოვანს კრიტიკოსი არ სჭირდება და წარმოუდგენელია რუსთაველის ცეცხლმა ვინმეს ფიქრს დაუჯეროს. უაილდის თქმა: დიდს ხელოვნებას დიდი კრიტიკული ხანა სდევს თან, მხოლოდ ასე უნდა გაიგოთ: დიდი ხელოვნება დიდს კრიტიკულს ატმოსფეროსა ჰქმნის, სადა ხელოვნება და კრიტიკოსი განუყოფელია. და განა ამას არ მოწუმოს თანამედროვე ლიტერატურა ევროპასა და რუსეთში: აქ ნამდვილი ხელოვანი იმავ დროს ნამდვილი კრიტიკოსია.

მიზეზი სულ სხვა რამ უნდა იყოს. შესაძლოა დამტკიცდეს, რომ ხელოვნება ღმერთ მსახურების გაგრძელებაა. მოგე პირველში მგონს იყო: იღუმალი სიტყვა და წმინდა სახელი, — განა იმავ ლექსის სული არ არის?! დიახ: ხელოვანი მოგვია ნამდვილი, — და ვის სულში ცეცხლი არ იწვის ღვთიური, იგი ხელოსანია მხოლოდ.

გადატრით ვიტყვი: ვისაც უკვდავება არ სწამს, იგი არ არის მგონსანი: მარადისობის ცეცხლის მაგიერ, იგი მხოლოდ მტკერი ემსახურება. და მოსძებნეთ ჩვენი მგონსის სული, რომელიც ღვთიური ცეცხლის ალით იწვოდეს?

კიდევ ერთი საშინელი მოვლენა. მითქვამს და გაიმეორებ: მგონსის სულში გრი ცოცხალ არსად უნდა ფთქდეს; უამისოდ შეუძლებელია მზურხალისიანი შემოქმედება. მართალია, ჩვენს განცდაში საქართველო როგორც მთელი არ არსებობს, მაგრამ ჩვენს ოცნებაში ხომ არსებობს მისი სრული სა-

ხე?! და ტანჯავა საჭირო, რომ ტანჯავა, რომ ოცნების ჩონჩხმა ჩვენს წარმოდგენაში ხელსახები სხეული შეისხას. და ვანა, ბევრი იტანჯვის ჩვენში?!

და ამისთვის ახალგაზდა „ოქროს ვერძს“ ვუსურვებ მხოლოდ ცეცხლსა და ტანჯვას.

ქიქოძე რომანოვი

ელვაზარი

ლვინიდა ანდრეივიძის.

ბ ტანიშა..

I.

როდესაც ელვაზარი აშოვიდა საფლავიდან, სადაც ის იმყოფებოდა სიკვდილის საიღუმლო უფლებში და ცოცხალი დაბრუნდა თავის სახლში, დიდხანს ვერ ამხედვდნენ მას იმ ბედით ახირებას, რომელმაც შემდეგ საშინელი შეტყმნა სახელი მისი, მზიარულობდნენ ნათელ სიხარულით მგვობრები და ახლობელნი ახალ დაბრუნებულზე და მის ალერსსა და სასმელ საკმელზე ზრუნვაში იკლავდნენ თავიანთ გაუმადლო ყურადღებას.

და ჩააცვეს ელიაზარს მშვენიერი ტანისამოსი, მორთული იმედის და სიცილის ყვავილებში და როცა ის როგორც საქმრო საქორწილო ტანისამოსში იჯდა ზღა შორის სუკურაზე და კიდევ სკამდა, კიდევ სკამდა, ისინი ტრობდნენ სიხარულით, თან უნებოდნენ მეზობლებს, რომ მოსულიყვენ და შეხედნათ სასწაულოთ აღმდგარისთვის.

მოდრიოდნენ მეზობლები და უხაროდით.

მოდრიოდნენ უცნობნი შორეულ ქალაქებიდან და სოფლებიდან და ხმაძალიათ აცხადებდნენ თავიანთ თავყენისცემას სასწაულზე და როგორც ფუტურები ბზუოდნენ მარამის და მართის სახლში.

— მას, რაც ახალი გამოჩნდა სახეზე ელიაზარს და მის მიხევა-მოხევას, ისინი ბუნებრივად ხსნიდნენ, როგორც მძიმე ავადმყოფობის და გამოცდილ ძარწოლათა ნაყოფებს.

აღბად რღვევივი მუშაობა სიკვდილისა ცხედარზე მხოლოდ შეეყენებინა კოტათი სასწაულე-

ბრივ ძალას, მაგრამ მთლად არ მოესპო. და ის რაც სიკვდილის მოვსწრო დღემშია ელიაზარის სახესა და სხეულზე, ძლიერი მიაგავდა მხატვრისგან გამოთავებულს სურათს თვლი მინაზე, თვალბეზე და ლოყებზე ანდა ელვაზარს მიწის ფერი განიერი სილურჯე, ისე ლურჯეში და მიწის ფერი იყვენ გველი თითები მისი ხელებისა და საფლავში აშოსულ ფრჩხილებსაც ანდა იგივე ფერი, ალაგ-ალაგ ტუჩებზე და სხეულზე გამსკდარიყო კანი, საფლავში ვასიციებელი და იმ ალაგზე დარჩენილიყვენ თხელი, სისხლიანი ქრილობები, რომელნიც ბრწყინავდნენ. საფლავში ვასიციებულ სხეულს შეტყნონდა სიდიდე და ვახარწის მყარალი სუნი. მაგრამ მკვდრის სული, რომლითაც გაუფლენთილი იყო მისი საფლავში ჩაყოლებული ტანისამოსი და აგრეთვე მისი სხეული მალე სრულიად ვაპქრა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ვადვიდა სილურჯის ფერი და ვამხდარი სისხლიანი ადვილები, თუმცა სრულდება არას დროს არ ვადასულან. აი ამ სახით წარუდგა ის ადამიანებს თავის მეორე სიცოცხლეში, მაგრამ ის სრულიად მუნებრივად ეტყენობოდათ მათ ვისაც უნახავთ ის დამარხული.

სახის ვარდა თითქო ხასიათოთ ვამოეცვალა ელვაზარს, მაგრამ ეს არავის აკვირებდა და ვერც მივებოდა შესაფერი ყურადღება.

სიკვდილამდე ელვაზარი იყო მუდამ მზიარული და უდარდელი, უყვარდა სიცილი და შეურაცხყოფას მოკლებული მასხრობა. ამ ბიოროტებას და წყენას მოკლებულ სიმზიარულისთვის შეუყვარდა ის მასწავლებელს, ვხლა ის შეიქნა სერობული და მდუმარე, თითონ არ ხუმრობდა და არც სხვის ხუმრობას უნასუბებდა სიცილით და ის სიტყვები, რომელსაც უნადისხან ის წარმოსთქვამდა იყვენ სრულიად უბრალონი ჩვეულებრივი და მოუცილებელი და ეს სიტყვები ისე იყვენ მოკლებულნი შინაარს და სიღრმეს, როგორც ის ხმები, რომლითაც ცხოველები ვამოსთქვამენ ტკივლს და სიხარულს, წყურვილს და შიმშილს. ამისთანა სიტყვები შეუძლია მთელ სიცოცხლეში აღაპარაკოს ადამიანმა და ვერაინ ვერას დროს ვერ აიციებს რა ტკიოდა ან რა ახარებდა მის ღირს სულს... ასე მკვდრის სახით, რომელსაც სამ დღეს ვლოდა სიკვდილი წყვილიდში, მდიდარ საქორწილო ტანისამოსში, რომელიც ბრწყინავდა ყვავილი იაქრობით და სისხლის ფერ მწვამულით, მძიმე და მდუმარე იჯდა ის სანადიმო მავადასთან მგვობრათა და ახლობელთა შორის.

გველი ტალღებით ხან ნახად, ხან ქროლით დადიოდა მის ვარშეშო სიხარული და თბილი სახელი სიყვარულისა მიეზიდებოდნენ მის სახისკენ, რო-

მელსაც კიდევ შეენახა საფლავის სოკოე და ცხელი ხელი მეგობრისა ეალერსებოდა მის ლურჯ და მძი მე ხელს, მუსიკა უკრავდა. მოუხმეს მემუსიკეთ და ისე მზიარულად უკრავდენ: სალომური, ჩანგი, ტიმპანი ერთმანეთში ირეოდა, თითქმ ფრინველები გალობდენ მარიამის და მართას ბუნდებიერ სახლის ზევით.

II.

ვილაც გაუფრთხილებელმა გასწია ზეწარი. ვილაცამ გაუფრთხილებელი ერთი შებერვით, ერთი უტაბედათ წამოსროლილი სიტყვით დაამხვრია ნათელი ჯღოდა და საწინელი სიტყვით აღმოაჩინა კემპარტება. ჯერ კიდევ ახრი არ გამოაკვეულოცო მის თავში, როცა ბაგენი ღმილით კითხულობდენ:

— რისთვის არ მოგვიყვები შენ ელიაზარ რა იყო იქ? და ყველა დადუმდა ამ კითხვით შეძრწუნებული, თითქო მხოლოდ ეხლა მოაგონდათ მათ, რომ სამი დღე იყო მკვდარი ელიაზარი და ცნობის მოკვარებით უზბერდენ მას- ელოდენ მის პასუხს, მაგრამ ელვაზარი სლუმდა.

— შენ არ გინდა გვიამბო- ვაიკვირვა მკითხავემ, ნუთუ, მართლა მაგრე საწინელია აქ.

და ისევე ახრი მიდიოდა სიტყვების უკან და ის რომ სიტყვების წინ წასულიყო მაშინ მკითხავი არ მისცემდა მას ამ კითხვას, რომლითაც ერთ წამზე მოუთმენელი შიშით დადონდა მისი საკუთარი გული. ყველას შეეპარა მოუსვენრობა და უკვე სველიანად ელოდენ ისინი ელვაზარიდან სიტყვებს. ის კი სლუმდა ცოვად და სასტიკად და მისი თვლები შორს სივრცეში გაიყურებოდენ. და აქ ისევ, თითქო პირველად შეამჩნიე საწინელი სილოურჯე სახისა, მაგიდაზე თითქო დაეწყვებული ელიაზარიდან იღვა მისი ლურჯი ხელი და ცვალები უნებლიეთ დაეტოვებია მას, თითქო პირველად იმისგან ელოდენ სასურველ პასუხს. მემუსიკენი ისევ უკრავდენ, მაგრამ აი მათნაც მიადრია სიჩუმემ, და როგორც წყალი, როცა დაესხმება ნალღერდლს, ისე გააქრო მან მზიარული ხმები. დადუმდა ჩანგი, და თითქმის სიმი გაწყდა და თითონ სიმღერა მოკვდა, მთრთოლვარე მოწყვეტილ ხმით გამოეხსპურა ქანარი.

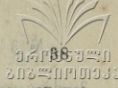
— და ჩამოვარდა სიჩუმე.

— და შენ არ გინდა გვიამბო მკითხავემ, რადგან ვერ შეძლო დეკავებინა მოტარტარე ენა იყო სიჩუმე და გაუნძრევლად იღვა მაგიდაზე ლურჯი ხელი აი ის ცოტათი შეინძრა და ყველამ ამოისუნთქა მოსვენებული და მიაჩერეს თვლები, პირ-

დაპირ მას. მიმედ და საწინლად იხედებოდა ანდგარი ელვაზარი.

ეს იყო მესამე დღე ელვაზარის საფლავიდან ამოსვლის შემდეგ. ამის შემდეგ ბევრმა გამოსცადა დაბლუბველი ძალა მისი შეხვედრისა, მაგრამ არც ისინი, ვინც სამუდამოდ მოსწყვიტა მან, არც ისინი. ვინც თვით სიცოცხლის პირველ წყაროში ნახა ნება საწინააღმდეგო, ვერ ხსნიდენ საწინელს, რომელიც ესვენა მის თვლებში. იტკირებოდა ელვაზარი მშვიდად და საღათ, მას არ ქნადა სურვილი რაიმე დაემაღა და ან რაიმე ეთქვა. ცოვად იტკირებოდა ის როგორც ადამიანი, რომელიც უსაზღვროდ გულსცოვია სიცოცხლზე. ბევრი უზბრუნელი ხალხი ხვდებოდა მას ახლო და ვერ ამჩნევდენ. შემდეგ კი განკვივრებოდა და შიშით ივებდენ ვინ იყო ის მშვიდი, რომელიც შეეხა თავის მიღირატანისამოსით. მზე არ შეწყვეტდა სინათლეს, როცა ის ხედავდა, შადრევანი არ წყვეტდა ძახილს და ისევ უღირებულო და ლურჯი რჩებოდა მშობლს, როცა, მაგრამ ადამიანი რომელმაც განიცადა მისი შეხვედა უკვე არ გრძნობდა მზეს; არ ესმოდა შადრენის ხმა და ვერ ცნობდა სამშობლოცას. ხანდისხანად ადამიანი ტროდა შწარედ, ხანდისხან სასოწარკვეთილებაში იწყუნდა თმას თავზე და გვიყვით ეძახდა ხალხს: საშველად, მაგრამ უფო ხშირად ასე ხდებოდა: მშვიდად დაიწყებდა ცვლამას, ცვდებოდა გძელ წლებით. ცვდებოდა ყველას თვლწინ, უფერო, მოწყვეტილ როგორც ხე, მღუმარედ რომ ხმება ქვიან ნიდავჯე და პირველნი, რომელნიც უკვიროდენ და გიგდებოდენ, ხანდისხან უზბრუნდებოდენ სიცოცხლე, მეორენი კი— ცვდებოდენ.

— მაშ არ გინდა შენ გვიამბო ელიაზარი რა ნახე იქ? მესამეჯერ გაუშეგრა კთახვა მკითხავემ, მაგრამ ეხლა მისი ხმა იყო ცივი და მკვდრული, რუხი მოწყენილობა მღვრიედ იტკირებოდა მის თვლებიდან და ყველას სახე დაფარა, როგორც მტყე რმა ამ მოწყენამ და გაკვირვებით უტკეროდენ ერთმანეთს სტუმრები და ვერ ვაკვთ რად შეიკობენ და ზიან აქ მიდიდა სუფრასზე. შესწყვეტილს ლაპარაკი, გულსკვად ფიქრობდენ, რომ უთუოდ უნდა წავიდენ სახლში, მაგრამ არ შეეძლოთ დაეძლიათ ზარმაკი მოწყენა. უღანო ძარღვები და ისევ განაგრძობდენ სხლამას. ყველა ერთმანეთს მოწყვეტილი, როგორც მინდიანი ცეცხლი უღანოში ვაბნეული ღამით. მემუსიკეთ ასახტებდენ რომ დაეკრათ და ისევ მოკიდეს მათ ხელი ინსტრუმენტებს და ისევ ამეტყველებდენ დასწავლილი მწუხარე ხმები. ისევ ის შეგუბებული მარმონია ისახებოდა

მათში, მაგრამ გაკვირებით უსმენდნენ სტუმრები, მათ არ იცოდნენ რისთვის იყო ეს საქირო და რისთვის არის ეს კარგი, როცა აღმაიანები ჩამოკრავენ სიმებს, ლოკვენ ვაფართოებენ და ქნიან უჩვეულო, სხვადასხვა ხმის ხმაურობას...

— როგორ ცუდად უკრავენ! თქვა ერთმა.

მეგუსიკენი გაიბუტუნა და წაივიდა. მათ უკან მიყვენ საითთაოდ სტუმრები, რადგან უკვე ღამე იყო და როცა ყოველ მხრიდან მათ შემოერთყათ წყვილიად და უკვე უფრო მსუბუქად შევიძლიათ მოესუნთქოდა, უცნოდ მათ წინ საითთაოდ რისთვის ბრწყინვაში გამოჩნდა ელვაზარის სახე. ლოკვენის სახე მკვდარისა, საქმროს ტანისამოსი, მდიდარი. და ბრწყინვალე, ცივი სახე, რომლის სიღრმეში ციალობდა რაღაც საშინელი. თითქო ქვად ქვეუღნი იყვენ ისინი სხვადასხვა ადგილას და წყვილიად გარეცედა მათ. სიბნელეში კი უფრო ნათლად ისახებოდა საზარელი მოჩვენება, ზებუნებრივი სახე მისი, ვინც სამი დღის ვანმავლობაში იმყოფებოდა სიკვდილის უფლებებში, სამი დღე იყო ის მკვდარი, სამჯერ ამოვიდა და ჩავიდა მზე, ის კი იყო მკვდარი. ბავშვები თამაშობდნენ, ქებებზე მოლოცვლებდა წყალო, ცხელი მტკერი ადიოდა გზას და ის კი იყო მკვდარი. და ეხლა ისევ ხალხში არის იგი, ენება მათ, ხედავს მათ!— და მის თვალის კაკლების შავ-წრეთა შორის როგორც ბნელ მინისგან ხედავს ის აღმაიანებს, თვით მიუწლომელი იქ...

III.

არაიენ არ ზრუნავდა ელვაზარზე, არ დარჩენ მას ახლობელნი და მეგობრები და გრცელი უღანბნო, რომელიც ვარშემო ტრავა წმიდა ქალაქს, მიუახლოვდა თვით მის სახლის კარებს. და შვიდიად მის სახლში და მის საწოლზე დაწვა, როგორც მოსიყვარულე კოლი და ჩააქრო ცეცხლი. არაიენ არ ზრუნავდა ელვაზარზე. ერთი ერთმანეთზე წაივდნენ მისი დები მართა და მარამი, დიდხანს არ უნდოდა მისი დატოვება მართას, რადგან არ იცოდა ვის უნდა ესმია და ექმია მის ძმისთვის, ან ვის უნდა შემბრავებოდა. დიდ ხანს ტირიდა და ლოკვენობდა, მაგრამ ერთ ღამეს, როცა ქარიშხალი დაქროდა უღანბნოში და მწარე მოთქმით იღუნებოდნენ კიპარისები სახლის სახურავზე, მართამ ჩუმად ჩაიკვა, და ჩუმადვე წავიდა. უთუოდ გაციონდა ელვაზარმა როგორ მოხატა კარი და დიდ ხანს არწევდა მას ქარიშხალი, თითქო უნდოდა თავის ფრთებზე წამოეკიდა და წაველო, მაგრამ არ ადგა ელვაზარი, რომ შეხებდა და დაეკეტა. და მთელი ღამე ზუზუ-

ნებდნენ მის თავის მალა კიპარისები, და მწუხარედ ერახუნებოდა კარი, უშვებდა რა სახლში ქარიშხალს და ცივ უღანბნოს. როგორც კეთროვანს უფრო-თხადენ მას ყველანი და როგორც კეთროვანს დაუპირეს კიდევ პატარა ზარები დაეკიდათ ყველზე, რომ გავგოთ მისი შეხებერა და ვადაღამოვოდნენ გზაზე. მაგრამ ვილაკ, გაფურთბულმა შიშით სთქვა, რომ საშინელი იქნება როცა ღამე ფანჯარასთან ჩამოსვებათ პატარა ზარების წყარუნე ელვაზარისა და ყველა გაფთვირა და დაეთანხმა მას...

და რადგან არც თითონ ზრუნავდა ის თავის თავზე: შესაძლებელია მომკვდარიყო კიდევ შიმშილით, რომ მეზობლებს, რაღაც შიშის გამო არ გადაწყვიტათ მისთვის საქმელის დატოვება სახლში. მიქონდათ საქმელი ბავშვებს, რადგან მათ არ ეშინოდათ ელვაზარისა, მაგრამ არც დასიროდნენ მას, როგორც გულუბრყვილობით ხანდისხან იციან ხალხში და ცინვა უნებურებისა. გულცივად ეკიდებოდნენ მას ბავშვები და გულგრილობითვე უხდიდა ელვაზარიც. არ ქონდა მას სურვილი მიეღურებებოდა ხუტუკუკა თავისთვის და ჩაენდა გულუბრყვილო ნათელ თვალეში. ეამის და უღანბნოს ანაბარად დატოვებულ ი თანდათან ინგრეოდა მისი სახლი და დიდი ხანი გაიქცენ მეზობლებში შიმშილისგან გაბრუნებულნი პეტელით თხები. დაძველდა საქორწილო ტანისამოსი მისი. როგორც ჩაიკვა მან პირველად იმ ბედნიერ დღეს, როცა უკრავდნენ მეგუსიკენი, ისე უცვლელად ატარებდა, თითქო ვერც კი ცნობდა გარჩევას ახალსა და ძველს დახეულს და მთელს შორის... ნათელი ფერი გახუნდა და ამოიწვა. ბორბტი ქალაქის ძაღლები და უღანბნოს ეკლები ძონძებათ აქცევდნენ მშენიერ საშოსს. დღე როცა შეუბრალოდელი მზე ყოველ ცოცხალის მკვლელად ჩნდებოდა და როცა ლოკვენებიც კი მიძვრებოდნენ ქებების ქვეშ და იქ იხრუკებოდნენ ვისმისი და შხაშის გიჟურ სურვილისგან, ის გაუნძრევლად იჯდა სხივების ქვეშ, მალა აეწია თავის ლურჯი სახე და ველური წველები. როცა, ჯერ კიდევ ელვაზარეობდნენ მას, კითხეს:

— საბრალო ელვაზარ! შენ გიხარიათ ვანა მზის ქვეშ. მზის ქვეშ ჯდომამა და მისი ყურები?...
და მან უპასუხა.

— დიახ, მიხარია.

აღბად ასე ძლიერი იყო სიცივე სამ დღეს საფლავეში და ისე ღრმა წყვილიდი მისი, რომ არ იყო მიწაზე რაიმე სიცივე, ან სინათლე, რომელსაც შეეძლო გაეთბო ელვაზარი ანდა გაენთავებია მის თვალთა წყვილიდი. იფიქრეს მათ ვინც კითხებოდნენ და

ამოხებით მოსკოლდენ მას. და როცა წითელი ბურთი მიწისკენ წამოიწვედა, ელვაზარი ბრუნდებოდა უდაბნოში და მიდიოდა პირდაპირ შხისკენ, თითქო უნდა დაეწიოსო. ყოველთვის პირდაპირ შხისკენ მიდიოდა ის და ისინი ვინც მის გზას უთვალთვალდნენ და უნდოდათ გაეგოთ, რას აკეთებდა ელვაზარი ლამე უდაბნოში, ამოუშვლელად ჩაიბეტდნენ მებსივრებაში შავი სილუეტები მაღალი, მოწყენილი ადამიანისა უშველებელი წითელი დისკის ფონზე. ლამე ვააბნია ისინი თავის შიშით და ისევე ვერ გაიგეს რას შეგებოდა ელვაზარი უდაბნოში. მაგრამ ხატება შავის წითელ ფონზე, თითქო გამოიწეა მათ კვებაში და არ მიდიოდა. როგორც მხეცი გამოსაცვენად მომზადებულ თვალებით თავის პირს თათებით იზოკავს, ისე სულელურად იწმინდნენ ისინი თვალთბ, მაგრამ, ის რასაც იძლეოდა ელვაზარი ამოუხოცილი რჩებოდა და ავიწყებინებდა მხოლოდ სიკვდილი. მაგრამ იყვენ ადამიანები, რომელთაც არ ენახათ ელიაზარი და მხოლოდ გაეგნათ მახე. უადიერი ცნობის მოყვარეობით, რომელიც შიშზე უარესია და იკვებება შიშით, დამალულ და ცივითი სულში, მოელოდნენ ისინი მზეზე დამჯდართან და გაუბამდნენ საუბარს... ამ დროს ელვაზარს სახე ეცვლებოდა სიკარგისაკენ და არ იყო ძველებურად საშინელი. და პირველ წამში ისინი იბტრეყდნენ თითებს და ფიქრობდნენ წმიდა ქალაქის მცხოვრებთა სისულელეზე და როცა მკირე ლაპარაკის შემდეგ ისინი ბრუნდებოდნენ სახლში, მათ ქონდათ ასეთი შეხედულება, რომ წმიდა ქალაქის მცხოვრებნი მაშინვე ამჩნევენ მათ და ლაპარაკობდნენ.

— აი კიდევ მოდის გიგი, რომლისთვისაც შეუხებია ელიაზარს და შეებრალეებით დაღუძმებოდნენ და აწევენ ხელებს. მოდიოდნენ აბრლით ხელში, გულმაგარი და შამაკი მეომრები, მოელოდნენ სიცილით და სიმღერით ბედნიერი ვაჟაკები. მოდიოდა საქმიანი ხალხი, ფულის ბზრიალით და კანდიერი მსახურნი ტაპრისა აყუდებდნენ ელიაზარის კარებთან თავიანთ კვერთხებს და არაინ არ დაბრუნებულა ისეთი, როგორიც მოვიდა. ერთი და იგივე საშინელი ზრდილი ჩახევდა სულს და ახალი სახე ეძლეოდა ძველ ნაცნობ სამყაროს. ასე გამოსცემდნენ თავიანთ გრძობას ისინი, ვისაც კიდევ ქონდა ლაპარაკის თავი.

ყველა საგნები, თვალთ შესახედი და ხელით შესახები უკვბ ცარილდებოდნენ და იქცოდნენ ჩატეთ, გამჟირვალეთ. მიავადნენ წასულ ჩრდილებს ღამის უდაბურ წყვილადში, რადგან ის უშველებელი წყვილი, რომელიც ახვევია სამყაროს ვერ

ნათლდებოდა ვერც მზით, ვერც მთვარით, ვერც ვარსკვლავებით და უსაზღვრო შავი ზეწურით მოსავდა მიწას, როგორც დედა კოცნიდა მას.

ყველა საგნებს შეეხო ის, რკინას და ქვას და მარტოთ რჩებოდნენ საგნები, რა დაეკარგათ კავშირი, ნაწილების სიღრმეში შედიოდა ის და ანაწილებდა ყველაფერს...

რადგან ის საშინელი სიკარიელე, რომელიც სამყაროს ვერ ავსებდა ვერც მზით, ვერც მთვარით, ვერც ვარსკვლავებით და მფეოდა უსაზღვროთ. ყველგან შედიოდა და ყველაფერს აცალკევებდა: სხეულს სხეულისგან, ნაწილს ნაწილისგან.

სიკარიელეში შლიდნენ თავის ძირებს ხეები და თითონვე იყვენ კარიელნი. სიკარიელეში, თითქო ჩამოქცევის ლამობდნენ, ეკიდნ ტაძრები, სასახლენი, სახლები და თითონვე იყვენ კარიელნი. სიკარიელეში დადიოდა ადამიანი ან თითონვე იყო კარიელი, მხატვ როგორც ჩრდილი.

რადგან არ იყო ეამი და დაახლოვდა დასაწყისი ყოველ საგნისა მას დასასრულთან. კიდევ აშენებდნენ შენობებს, კალატოზები ჩაქუჩით ხმაურობდნენ, მაგრამ უკვე იქცეოდა, და იბადებოდა თუ არა ადამიანი მის თავის სასთუმალს აინთებოდა დასამარხი სანთელი და ქრებოდა სიკარიელე იკავებდა ადამიანის და დასამარხ სანთელის ადგილს. და სიკარიელით ავსებული ადამიანი უიმედოდ ძრწოდა დაღურლებელის საშინელების წინ.

ასე ლაპარაკობდნენ ისინი, ვისაც კიდევ ქონდა ლაპარაკის თავი, მაგრამ უთუოდ კიდევ მეტს იტყოდნენ ისინი, რომელთაც არ უნდოდათ ლაპარაკი და ისე ჩუმად ვვდებოდნენ.

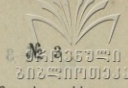
ქ. ტყეშელაშვილი

(დასასრული იქნება)

ნისლეები.

ნაწ. აღდგომის დღე.

თანდათან უახლოვდებოდი მთებს, გრილი სიცილი მომხერდა ფერდობებიდან. ხეები ოდნავ ირხებოდა წელში, როგორც ღამაში ქალი ცეკვის დროს. თეთრი ნაფოთი ღრუბლები კი თავზედ ევლებოდა, იხლართებოდა შტაქებში და ხვევდა ბურუსში. ციკამო კლდეებზე ზანტათ მიცოკავდა ნისლი და ნა-

პრალელების სიკარგელეს ავსებდა... ბუნების სიკვლი-
ლის სურათი სევდას ბადებდა სულში...
ვიდექ და უყურებდი...
ჯერ კიდევ ჩანდა ხის შავი წვეროები, როგორც
ყვავები თოვლით დაფენილ ველში... და გამოუტ-
ნობი სევდა ეპარებოდა სულს, ისეთივე მწუხარე. —
როგორც ნსლით დაფენილ ხეთა დუმილი; ისეთი-
სვე ტკბილი, როგორც სიკვდილი...
ნსლი თანდათან ძირს ეშვებოდა... ხეების შა-
შენი შევერვალები სრულიად დამალა...
მთელი მთა ნსლით დაბურულა... მხოლოდ
თვალუწვდენი შევერვალი დაბეჭდებდა შავ რგულ-
ლათ, რომელზედაც მარტო იდგა ტანწერწერი
ნაძვი. ინსულით...
ვაქერქობდი და ვეფქრებდი... იდგა მარტო
ნაძვირად თვლით გადაყურებდა მის ქვეშ მი-
ძინებულ მიდამოს... და შეჩვენებოდა, რომ საზრა-
ლო აწ ვერასდროს ვერ იგრძნობს სისარულს და
ბედნიერებას!

რა რიგათ მოაგავდა მას იმ წუთში აღამაინის
სგრძობა და ოცნება, რომელიც მასავით მარტო
სდგას მომაკვდავ კაცობრიობის თავზე და ვერასო-
დეს ვერ გაუხარია, ვერასოდეს ვერ უგრძნია ბედ-
ნიერება!

ლეგენდა

რა რიგათ მიყვარს რომ იცოდეს შენი სახე!
ის სარკვა ჩემი სულიან ჩემი გულის სიღრმეში
შენი თვლები რთებდა ვით ორი ღიდი მოკაიფე
ვარსკვლავი ცაზედ, შემოდგომის ბნელ ღამეს.
შენი თითები თეთრია ვით ღრუბლის ქულა,
ვით ღრუბლის ქულა, რომელიც დასანიბლათ
მთის წვერვალს ესტუმრება.

ფიჭრი ჩემი მარხია შენ სულში.

შენი სული--ეს ხომ ლეგენდა, შექმნილი
ლეგენდა, რომლის დედა-აზრს ჩემსათვის ვერავინ
გაიგებს...

ნუ მომასვენ შენ ხმას--მე თვით შექმნი მას
და მოვისვენ...

ნუ დამანახებ შენს თვალებს--ისედაც ვხედავ
ნათ ყოველ ჟამს...
ნუ მოხვედ ჩემთან--ისედაც ვიგრძნობ შენს
სისახლოვს.

გეტყობი ზღაპარს შენსავით მშვენიერს--მაგ-
რამ შენ ხომ თვით ზღაპარი ხარ, ზღაპარი, რომე-

ლიც ჩემთვის დიბადა, რომელიც ჩემთვის არც-
ბობს!...
შორს ხარ ჩემგან, მაგრამ რათ მესმის ყო-
ველთვის შენი ტკბილი საუბარი!
სუბილავი ვიცავ--შენ გამახილვე თვალბი.
და ვაიყვარე--მაგრამ შენმა ხმამ მომცა ძალი
და გავიკურნე...
მშვენიერია ქვეყანა რადგან შენ ხარ ქვეყანა-
ში... რამაზი არის ლოცვა მოარწმუნეთა, რადგან
ის მოავაგეს ჩემს ლოცვას შენდამი...
მხოლოდ მიტომ ხარ შექმნილი, რომ შენით
ყველაფერი შემოყვარდეს... კურთხეულ იყვეს მიწა,
შექმნილი შენი და დამტარებელი... კურთხეულ
იქნეს სახე შენი და ბაგე სამაჟრათ მოდიმარია...
შენი სული ეს ხომ თვით ლეგენდა, შექმ-
ნილი ლეგენდა, რომლის დედა-აზრს ჩემსავით ვერ-
ვინც არა საქმე მაქვს მე მასთან შექმნილობა თუ
არა ჩემი ლეგენდა?
განა თითონ შენ სინამდვილე ხარ?

სრ-პოემა

მთელი მთა ნსლით დაბურულა... მხოლოდ
თვალუწვდენი შევერვალი დაბეჭდებდა შავ რგულ-
ლათ, რომელზედაც მარტო იდგა ტანწერწერი
ნაძვი. ინსულით...
ვაქერქობდი და ვეფქრებდი... იდგა მარტო
ნაძვირად თვლით გადაყურებდა მის ქვეშ მი-
ძინებულ მიდამოს... და შეჩვენებოდა, რომ საზრა-
ლო აწ ვერასდროს ვერ იგრძნობს სისარულს და
ბედნიერებას!

ტყვე

ზ. ლალიანი.
(გაგრძელება*)

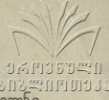
— თქვე ძალიან შორსა დგებართ, ტიტკო!
ღრობთ ვერ ჩააღწევთ. ჩამოდით ჩვენსა და ღამე
იქ გაიიფეთ.
ასე მიმართა ელისაშენმა ტიტკოს, როდესაც
სოფლის გზა-ჯვარედინს მიაღწევ მგზავრები.

— ტიტკო ცოტა ხანს უარზე იდგა, მაგრამ გულ-
უხემა მასინამდამ დასძლია და თან ახალგაზდების
თხოვნადა.

თოკომაც კი სთხოვა.
ეს ტიტკოს ძალ-ღონეს აღმებტებოდა.

ტიტკოს არ უნდოდა, მაგრამ ეს ქალი მას
მანძი იმონებებდა. ტიტკოს თითქო არც მოსწონ-
და თოკო--მისი ცოტა არ იყოს ამაყური პიროვნე-
ბა, მისი თითქო არისტოკრატიზმი საქციელში, ლა-
პარაკში, მაგრამ იყო ერთი რაღაც უხილავი სიმი

*) იხ. „საქართველოს მწერთა კავშირი“ № 2.

ტიტიკოს გულსა და გრძობაში, რომელსაც იმორჩილებდა თიკოს მიუღვამელი პიროვნება და ტიტკოა ძალაუნებურათ ყმა ხდებოდა თიკოს უზრალა სურვილისაც კი.

ეს აჯავრება ტიტკოს.

მხოლოდ ამ ზავხულის გაეცნო ტიტკოა თიკოს და გაეცნობის შემდეგვე ამ ქალმა დაიპყრო-ჯერ არ უტყუებოდა თავს. არც სჯეროდა ესეთი მოხიბლვა. მით უფრო, რომ თიკოსთან პიროვნებას ვერ უნდა გაეცნა იგი. თიკო სულ სხვა იყო. სხვა აზროვნების, სხვა აღზრდისა და მიმართულების. ტიტკოა მუდამ გამოდა მისი შეხედვით თიკოსთან უსაქმურ და ფუქსავატურ არსებას, მაგრამ საკვირველი ეს იყო, რომ გამოდა და გული კი მაინც მისკენ მიიწყოდა. უჯავრებოდა და მინა კი ხდებოდა. არასოდეს არ მოხიბდა, რომ ტიტკოა ასე დაგებრმეგებინოს ქალს. მას თუ მოსწონდა ქალი, მოსწონდა მუშა ქალი, ხალხში ჩატრი ლებული და მისი კირ-ფარამის გამხიარტეული. მოსწონდა მას-ეუთ მოაზრე, მისი რწმენის, მისი ბანაკისა. ესეთი იყო ფაცია. და აკი მთლად არ გაუმბელია, მაგრამ მაინც ფაცია და ტიტკოა ისე ახლოს იყვნენ სულით და აზროვნებით, ისე ხშირად, უტყვილდნენ ერთი მეორეს აზრს. ისეთი ახლო მეგობრული დამოკიდებულება ჰქონდათ, რომ აშკარაა ბოლოს შეუღლებით უნდა გათავებულყო მათი სათნო, დინჯი და პატროსნური მეგობრობა. მაგრამ ესეა კი რაღაც მარცხი მოუვიდა ტიტკოს გრძობას. თავიდან იზორებდა, ებრძოდა სულელურად შემოკრილ გულის თქმას. იცოდა, რომ ჯეკდან კარგი არა გა-მოვიდოდა-რა; იცოდა რომ მისთვის თიკო მიუწე-ლომელი იყო, მაგრამ რამდენათ შორის იყო მისთვის თიკო, იმდენათ უფრო მწვავე იყო მისი მდგომარე-ობა. აჯავრებდა ტიტკოს ესეთი ვითარება მისი გმირობისა, აჯავრებდა ის გაერმოვებაც, რომ მისი მისწრაფება გაუხსლტა ფაცის პიროვნებას. როგორც?—ფიქრობდა იგი გულში და მისი ისე-დაც ჩახურული ბუნება უფრო ღვირძლიანი და ბო-როტი ხდებოდა.

იგი ურჩ და ჯიუტ ერკმალისათ თავჩაქინ-დრული მიყვებოდა მგზავრებს.

სრულიად ჩამოღამდა.

კამ აისხა ვერცხლის აბჯარი. აღმასის თვლე-ბით თითკო ერთი-მეორეს ეჯიბრებოდნენ სხივთა გამოცემაში.

ღამის ნახი დღეოფალი ჯერ კიდევ არ აჩენდა მის ნარნარ სახეს, ჯერ არ გამოფენია მისი მუყ-დრო, მაგრამ მაინც წარმატაი ნათელი.

იასონ და ციფალუკი ხელი-ხელ გაყრილი მილიოდნენ ყმაწვილებ შუა და მათი სხეული კრიოლ-ვით ეკროდა ერთი-მეორეს.

რაღაც ნახსა და საარაკო სიტყვებს შესწორ-ჩულებდა იასონის ბავე, ციფალუკის მისდამინო-ბით მიპყრობილ, პაწია, ეშმაკურ ყურსა.

იყო სიტყვები უცხო და უზუნებო, მაგრამ მშვენიერი და დროზე ნათქვამი ორივესთვის.

ელისაბედისთვის ხელი ჩაველო. თითქოს ყვე-ლაზე წინ ისანი მიდიოდნენ. ელისაბედი სიყვარუ-ლით დაყრდნობდა მის სანუგეშო მკლავს.

სანდრო ფაცისათან ახლო მოდიოდა და ეტ-ყობოდა რაღაც თავისუფალ ანეკლოტებს უამბობდა, ფაცია ბევრჯერ გაექცა. ელისაბედმაც ერთი ორ-ჯერ შესტუქსა სანდრო-რათ აწვლებე ფაცისათა, მაგრამ იგი გულით ხარხარება და მაინც თავისას არ იშლიდა.

ზურაბი ყველაზე მოშორებო მოდიოდა და შესტკეროდა ვარსკვლავებს. უეცრად მშენ გეტრფი მარად შემოუკაცანა. მისი პატარა, მაგ-რამ საამური ბარბიტონი უცხო კილოვნებათ ათრ-თოლდა შავრში.

— კარგი ხმა აქვს ზურაბს. არა, თიკო?—შე-ეკითხა ელისაბედი.

— კარგი—მიუგო თიკომ.

ისევ გაჩუმდნენ.

ზურაბი ჩავიდა „საფლავამი“.

— რას გელაპარაკებოდა ზურაბი წელან?

— ისევ დიწყო ელისაბედი.

თიკომ გაეკვირვებოთ მოიბრუნა თავი დღე-საკენ, მაგრამ არაფერი არ უპასუხა.

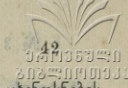
ელისაბედი მაინც არ ასვენებდა:

— რატომ არ შეტყვი, შეილო? განა არ შე-იძლება ამის კითხვა? იმდენ ხანს ცალკე იყავით, განმარტოვდით, რა გქონდათ ამდენი სალაპარაკო? — დედა, შენც დიოწყე ეგები? აკი მე სრული თავისუფალი ვარ!

— ვინ გეუბნება, მაგრამ, მომიტყევე შეილო. გული ვერ მითმენს. ამიტომ ვერკვი შენს საქმეში.. თორემ აბა როდის იყო... მართალი გითხრა... მგონი მითქვამს კიდევ... ზურაბი მომწონს და... თუ კი რამ სერიოზული იქნება თქვენ შორის... — დედა!..

— ჰო, რა ვუყოთ, შეილო!.. მე ხომ მოხარუ-ლი ვიქნები შენ ნუ მომიკვდე, რომ ზურაბი კარ-გი ყმაწვილია.. იმას დავუთხოვოთ, რომ განათლე-ბული კაცია და ეხლა ხან კარგ ეველიათაც ითვ-

188

ლებს ქართველობაში... გულწრფელი ყმაწვილია. გულ-ლია, მშენებელი...

— კარგია, დედა. არა გრცხვნივია, შენც ზოგირით დღეობრებივით მაქანკლობა დამიწყე?!

— მაქანკლობა რათა, შვილო, მაგრამ მინდა ვიკოდე... რა არის აქ კული... მგონი შენც მოგწონს ზურაბი... მაშ რათ უნდა დამიხმალო...

— მე არაფერს არ ვიპალავ, დედა...

— ჰო და მეც სწორედ ეგ მინდა...

ჩვენ ხომ დედა-შვილი კი არა, ერთი-მეორის მეგობრები ვართ... ამხანაგი ქალები... ყველა ამათ არ გვეუბნება?.. ჰო და მითხარი, შე-საძაგელი... ა? ხომ?

ზურაბმა უკანასკნელი კილო „შენ გეტრფი“—რა კობტათ აუწია და უეცრად კვლავ გაუვლიო მყუდროება ჩამოვარდა. მხოლოდ მგზავრების ფეხის ხმა უხებოდა გარინდულ არე-მარეს.

უკვე სოფლის ორობეგები იწყებოდა. ელისაბედის ძმის, ესტატე-მღვდლის სახლი რამოდენიმე ნაბიჯზე-და იყო. უეცრად ძალღებმა საშინელი ყფა მორთეს.

გამისმა მათარხის ტყლაშური და ჩვენს მგზავრებს საშიოდ ცხენოსანმა გვერდს ჩამოურბინა.

სიბნელეში მინც შეიქნეს, რომ ერთი ცხენოსანთაგანი ადგილობრივი თავადი სიმონიკა არათურელი იყო

მაღე ცხენოსნების სიმღერაც შემოესმათ. მღეროდნენ: „თიკოს ვენაცვლებიო, მაყვალს უფავს თვალეზიო!“

— რა უსინდისოა! — ცოტა ხმა-მაღლა წამოიწყია ელისაბედმა. — რა მაგის საქმეა თიკოს სახელის ხსენება!..

ყველა მიხვდა, რომ ელისაბედი თავად სიმონიკაზე ამბობდა.

— დედა, განა ჩემს მეტს არავის ქვია თიკო? — შესუბრებით მონიღომა უხერხულ მდგომარეობის გამოკეცება თიკომ,

— მართალია! — წარმოსთქვა სანდრომაც. — ამ ლექსს და ქვეყანა იმდროის.

— დიდი მოუსვენარი კია!.. ამოილო ხმა ფაკიამაც.

— თავადია! — ჩაუთოთა ყრუ და ათრთოლებული ხმით ტიტკომ. მან ყველაზე უფრო მწვეკეთ იგრძნო რაღაც ხელთდაუქერელი, მაგრამ მინც შეურაცხყოფა ცხენოსნების სიმღერით.

ყველა უგუნებოთ გახდა. მხოლოდ თიკო რაღაცას მხიარულად ჩაჩუჩუჩულებდა დედა მისს და დედაც თანდათან გამხიარულდა.

შორიდან კი მინც მოისმოდა ცხენოსნების ლალი სიღერა.

მოვიდნენ კიდევ სახლში.

(დასრულება შემდეგ).

ხელოვნება და კრიტიკა.

მ. ჟულაშვიძე.

იყო დრო, როდესაც ხელოვნებაში საზოგადოებრივ განვითარების ტენდენციის მიხედვით, გამეფებული იყო პრინციპი: ხელოვნება ცხოვრებისათვის.

ქართული ხელოვნების ისტორიაში ეს შეხედულება ნაყოფი იყო განსაკუთრებით სამოციან და ოთხმოცდაათიან წლებისა — წლების, რომელთა დამახასიათებელ თვისებას „შავი საზოგადოებრივი მუშაობა“ შეადგენდა.

გამოიკვალა დრო. „შავი, შინაგანი ხალხოსნური მუშაობა დიდებულ სოციალურ განცდათ გაიშალა, — გაიშალა და დამარცხდა იგი განცდა, ვერ იქცა სინამდვილეთ, შეუძლებელი შეიქნა მისი ფორმებში ჩანოსხმა... გაწყდა ხალხის გულასი სიმი, გონება ბურუსმა მოიცვა...“

გამოსავალი არსიდან სჩანდა... ცხოვრება დასმულ კითხვაზე პასუხს ვერ იძლეოდა... პიროვნება მოსცილდა სანამდღავს და ოცნებაში ცხოვრება არჩია... — ხელოვნებაში გამეფდა პრინციპი: ხელოვნება ხელოვნებისათვის.

პრინციპი: ხელოვნება ცხოვრებისათვის ნაყოფია ხალხის ცხოვრებაში იმ ხანისა, როდესაც მისი კარატაკა და შემოქმედებარაჟა მჯდა მიმართულია საზოგადოებრივი ძალთა განვითარება — გამოაშკარავებაზე უმთავრესად.

პრინციპი: ხელოვნება ხელოვნებისათვის ნაყოფია ამ მიდრეკილების უკანდახვეისა, რეაქციისა, საზოგადოებრივ ძალთა მოდუნებისა.

თუ პირველ პრინციპის მთავანებუნელს უნდა ცხოვრებაში, სინამდვილეში გაითქვიფოს, აქ ეძიოს ხსნა, შეგლა, — მეორე პრინციპის დამკველს მთელი თავისი სულიერი სინაწარმებით სურს ამ ცხოვრებას, სინამდვილეს, ტანჯვის მომგვრელს მოსცილდეს და დაიწყება ყოველივეს თავის პიროვნების ტრანსცენდენტში მოუქმებნოს.

პირველი პრინციპის გამოაშვარავება ხელოვნებაში — **ნატურალაზმა**.

მეორე — პრინციპის — ესთეტიური **აფელაზმა** — **მასტაგაზმა**.

ვერც ერთი შეხედულება ჩემს აზრით, ვერ აკმაყოფილებს ნამდვილ ესთეტიურ შეხედულებას... როგორც ერთი ისე მეორე პრინციპი ვანცდება იმ ხანების, როდესაც საზოგადოებრივი **ყოფნა** და **შეგნება** ერთი მეორეზე ძალიან დაშორებული არიან.

რას ჰქვია ხელოვნება ხელოვნებისათვის? ასეთი შეხედულება ხომ ძირითად შინაარსს წინააღმდეგობას წარმოადგენს?

«Не для корысти, не для битв,

Мы рождены для вдохновения,

Для звуковъ сладкихъ и молитв.—

ეს თუ ასეა, მაშინ ხომ გიოტეს პოეზია, ლონ ტოლსტოის შემოქმედება, ნეკრასოვის მუხა უარყოფილ უნდა იქნეს. მაგრამ, ყველამ ვიცით, რომ მათი უარყოფა, უარყოფა იქნებოდა საეკლბორიო კულტურის ერთ დიდ, ძალიან დიდ ნაწილისა. რას ნიშნავს ხელოვნება ცხოვრებისათვის, რომელიც იმ ქოთანს, რომელშიდაც მუსისათვის ლობოი იხარშება ვენერა მოლოსელის და რაფაელის მადონის მშვენიერებაზე ზევით აყენებს უკიდურესი უტილიტარული ხელოვნება? ხელოვნება ცხოვრებისათვის ხომ უარყოფს ისეთ ხელოვნებას, როგორც არიან მაგ. პუშკინი, ჰეინე, რაფაელი, ბოდლერი, ვერლენი და სხვა.

არა, ჩვენ ვერც ერთ პრინციპს ვერ მივიღებთ. უპირველეს ყოვლის ხელოვნურ ნაწარმოების კითხვის, ან კერტის რ სენის დროს ადამიანს სახეში აქვს, — უნდა ჰქონდეს, **მშვენიერება**.

შემოქმედება ხელოვანისა მშვენიერების განხორციელებაა, მისი განსახიერება. მშვენიერება იგი იქნება **სუბაქტის** და **ობაქტის** ერთი მეორეზე გაღვივით. მარტო ხელოვანი რეალობას, სინამდვილეს, ცხოვრებას მოკლებული ვერ შექმნის მშვენიერ ხელოვნურ ნაწარმოებს, ისე როგორც სინამდვილე, რეალობა პიროვნების შემოქმედებრივ ძალას მოკლებული მკვდარი მასალა, თავის თავად შეიძლება ლამაზი, მშვენიერი, სულის დამტკბობი.

ხელოვნება ფორტაგრაფია არ არის; — ხელოვანის შემოქმედება, მისი ესთეტიური განცდა, თუ ის ნამდვილი მხატვარია, თავდება იმისა.

განცდა სინამდვილისა, მისი თავისად ქნა, გრძობა-გუნებაში ვერაოთინება — აი რა აციკროვნებს, ჰუმბს ნამდვილ ხელოვნურ ნაწარმოებს, — აი

რა ქნის მშვენიერებას, საკვრეტად ტკბოს, საოცნებოს...

ხელოვნება არ არის ტრანსცენდენტალური ფორმა რეალობას მოკლებულ შინაარსისა; მას აკოცნებებს, შინაარსს აძლევს უტყუარი სინამდვილე — ცხოვრება ბუნებისა — და საზოგადოებისა — ადამიანისა.

სუბაქტა — ხელოვანი, **ობაქტა** ცხოვრება — რეალობა, — აი საზღვრები მხატვრულ შემოქმედების პრაქცისა, რომელიც ამიტომ უსაზღვროა, და უსაბამო მშვენიერ ფორმებსა მშვენიერ შინაარსისათვის — აი გზა, რომლითაც მიღის მხატვარი-ხელოვანი თავის მიზნის განსახორციელებლათ — სრულქმნილების შესაქმნელად.

უსაზღვროა ობიექტი სინამდვილე, უსაზღვროა განცდა სუბიექტისა-ხელოვანისა, ამიტომ თავისუფალი და უსაზღვროა ფანტაზია, რომელიც სწორეთ აქ იხადება, და სხივქმნილი იგი იწყებს შეუფერებელ ნაფარდას.

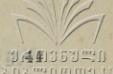
სრული თანხმობა სუბიექტისა და ობიექტისა, უკეთესი მთლიანობა შინაარსისა და ფორმის, სინამდვილის და მხატვრულ შემოქმედების — აი ის ელემენტები, რომელთაგან უნდა შესდგებოდეს შინაარსი ესტეტიურ განცდისა, რომელიც, ამიტომ, ყოველ ანტიკურს, ტუანაგნასა მოკლებული უნდა იყოს...

«გარემოების საყვირი, არც მიწისა ვარ, არც ცისა» —

გვეუბნება მხატვარის ბუნებაზე ჩვენი დიდებული მგოსანი ჯაგა; დაიხ, «გარემოების საყვირი», ლამაზი, რომელიც ანათებს ყოველ კუნძულს ცხოვრება-სინამდვილისას — სწორეთ ასეთია ბუნება ნამდვილ ხელოვანისა. თავისუფალი ხელოვნება და არა ხელოვნება ხელოვნებისათვის ან კიდევ ხელოვნება ცხოვრებისათვის და მისი ერთადერთი მიმართულება **რეალაზმა** — აი სინტეზი ადამიანის, მხატვარი-შემოქმედის გრძობა გონების მუშაობისა, ესთეტიურ განცდისა, და უახსენებელი კერტისა. (ჩვენდა სასიხარულოდ, თანამედროვე ქართული ხელოვნება, სწორეთ ამ გზით მიდის, რაც იმის უტყუარი მაჩვენებელია, რომ ყოფნა და შექნება თანამედროვე ქართველობისა დიდ შინაგან მუშაობას განიცდის — უშაობის წინსვლის მომგვრელს). აქ იწყება ხელოვნების კრატავას სფერო

ამამდ, როგორც რუსეთში, ჩვენც არ გვეონია ასეთი კრიტიკა; მას მცენიერული ხასიათი ჰქონდა დასესტობი.

აილეთ რუსეთის ცნობილი კრიტიკოსები: ბე-

ლინსკი, პისარევი, დობროლიუბოვი, შესანიშნავი მოაზრე ჩერნიშევსკი. ხელოვნურ ნაწარმოებში ისინი უმთავრეს ყურადღებას შინაარსს აქცევენ, იქ გამოთქმულ აზრებს, იმას, თუ რა მიმართულების არის მთლოვანი; ფორმა კი ხელოვნურ ნაწარმოებისა მათთვის მეორე ხარისხიდან რასმე შედგენს, რომელზედაც ლაპარაკი მაინცა და მაინც საქირო არ არის,

მათი კრიტიკა სოციალიდაურა, მაშასადამე, შეცნაურულა კრატაგა. ასეთივე იყო, ვიმეორებ, უკანასკნელ ხანამდე კრიტიკა ჩვენშიც—კრიტიკა კტა აბაშიძისა,—ესრად წოდებული „ვეოლოიკონი-ნური კრიტიკა“ და ივ. გომართლისა, თუმცა, სიმართლე უნდა ითქვას, ამ ბოლო დროს ორივე სხვა გზას დააღდა....

შეცნაურულა კრატაგა ვერ მიუღება დასაფასებლად ხელოვნურ ნაწარმოებს; სადაც, როგორც უკვე ვთქვით, ფორმას და შინაარსს თანაბარი მნიშვნელობა აქვს, უნდა ჰქონდეს...

ხელოვნებას თავისი ვრიტიკა აქვს,—კრატაგა განცდასა—ესთუკაურა კრატაგა.

ხელოვნების კრიტიკა არ ცმაყოფილდება მართა შინაარსით, ნაწარმოებში ფაქტების აღსუსხვით მხატვარის მიმართულებით.—მას უნდა მთლიანობა ამ შინაარსსა და მის ფორმის შუა, ის სქერტეს დ სტკებმა მხოლოდ ნამდვილ ხელოვნურ ნაწარმოებით, რადგან მას ის განიცდის... და უარყოფს იმ ნაწარმოებს, რომელიც მას ამ განცდას ვერ აგრძობინებს...

ესთუკაურა კრატაგა ეხმარება ხელოვნებას მშენიერების განხორციელებაში, რადგან ამ კრიტიკის წარმომადგენელი თვითონ მხატვარია, თვითონ ხელოვანია იმ განსხვავებით მხოლოდ, რომ მას მხატვრული განცდის გაფორმება არ შეუძლია; ამიტომ ის ხსნას ამ განცდასა...

ოჯაღდა ამბობს: „კრიტიკა თვით არის ხელოვნება... რადგან ვასარჩე ნაწარმოების მიმართ კრიტიკოსი იმავე მდგომარეობაშია, როგორც მხატვარი ფორმათა და ფერაღებათა, ენებათა და აზრთა მიმართ“...

მხატვარი-ხელოვანი და კრიტიკოს-ესთეტიკოსი ერთ და იმავე საგანს უნდა ემსახურებოდენ; ეს საგანი არის—მშენიერება.

ამ მშენიერების ძიებაშია თვით მშენიერება—იგი პროცესია შემოქმედებისა.

„ყოველი ჩვენგანი, ამბობს დიდებული ესთეტიკოსი, ეძიებს მთელი თავისი სიცოცხლე ცხოვ-

რების საიდუმლოებას, მაშ იკოდეთ—ცხოვრების საიდუმლოება ხელოვნებაში“.

ლიბ, ცხოვრების საიდუმლოება ხელოვნებაშია, რადგან ეს უკანასკნელი გაფორმება პირველისა.

ხელოვნება და მისი კრიტიკა ეწვეიან ერთად მძიმე მაგრამ სასაიმოფო უღელს ხელოვნების და ცხოვრების დამყარებისას!—ეწვეიან და უხარიათ, რადგან იციან, რომ „მშენიერება ყველა სიმბოლოთა სიმბოლოა“, რომ, „რადესაც მშენიერება იხსნის თავის პირბადეს, ჩვენ წარმოვიღებმა მთელი სამყარო, მზის სხივებით განბანილი“;—მშენიერება, რომელიც განხორციელებულია ვენერა მილისელის რჩულ ტანში, რაფაელის მაღონაში, მეთოქვენის დიდებულ სიმფონიებში.

თბილისი, 27 მაისი 1913 წ.

ეპრობი მოგზაური

(ბაირონის დაბადებიდან 125 წლ. ვაპო.)

დ. კახრაძე.

I.

ამ ასი წლის წინად, როდესაც რუსეთის ველინდორზე საოკარის სისწრაფით ვდაწყება ბედი ნაპოლენისა, ინგლისის სალიტერატურო პორიონტზე გამოჩნდა აზროვნების ამაყი მხედართ-მთავარი, პოეზიის ნაპოლენი—ლორდ ბაირონი. სწორედ ამ ასი წლის წინად გამოვიდა პირველი ქება მისი „ჩაილდ-პაროლდისა“ და ამ ერთმა ქებამ ბეთლემის ვარსკვლავსავით იწყო ბრწყინვა, თვის შარავანდელში ჩააქსოვა თავისი ამაყი შემოქმედის უკვადვი სახელი. მას აქეთ იგი დღე ერთი უღიდებულსი დღეთავანია მსოფლიო ლიტერატურის სადღესასწაულთა ფურცელთა შორის აღნიშნული.

მაღე ახალგაზნდა მკოსანთ-მხედარის მწუხარე, მელანქოლით სავეს რომანტიული ჰანგები ვაისმა ევროპის ყველა კუთხეში და ახალგაზღვრებამაც ყური სცქვიტა, თითქმის მოუფიქრებლად მიჰკვა მის ჯადოსნურ ძახილს და რაღაც ათიოდე წლის განმავლობაში იგი შეიქმნა მეცხრამეტე საუკუნის პოეზიის დაუშრეტელ შადრევანად, აზროვნების დიად მებუყეთ. მიმდინარეობ: მისგან შექმნილი არის ორიგინალური გამოძახილი თანამედროვე მსოფლ-მხედველობისა, რომელიც შევიძლიან დავახასიათოთ ორგვარი მცნებით: ა) „ფსოფლიო მწუხარებით“ და ბ) ძლიერი პიროვნების კულტი.

ნაღვლით აღსავსე შეხედულება მსოფლიო მსვლელობაზე და უაღრესი რწმენა თავის-თავისადმი, ვითარცა ავტონომიურ პიროვნებისადმი, აი ის საფუძველი, რომელზედაც დამყარებულია მთელი ბაირონიზმის ფილოსოფია, ვთქვა თუ ფსიხოლოგია.

აქვე უნდა შევნიშნათ, რომ თუ ბაირონიზმი მარტო აღნიშნავს „მსოფლიო მწუხარებები“ შეხედულებით, ანუ უკიდურესი ინდივიდუალიზმის ქადაგებით, მაშინ მასში არაერთი ახალი არ იქნებოდა და ჩვენთვის სრულიად გაუგებარი დარჩებოდა ახალგაზრდობის სტიქიური ვატაცება. მართალია, ის საზოგადოებრივი, რომლითაც ბაირონი ჰრთავს თავის გმირებს ამასთანავე დეკარტისთვის მთელი რიგი, სადაც ამ გმირებს ამოკმეფდება, ხშირად აღებულება ჰქონდა მსოფლიო სალიტერატურო საღაროდან, მაგრამ მის დემონიურს სულის კეთების ორიგინალობა უნდა ვეძებოთ მის (ბაირონიზმის) ძირითად ელემენტებში კი არა, არამედ მათს საოკასს ქსოვილებაში: ბაირონიზმი დაამთავრა თავისი საკუნის პესისმისტიური შეხედულება და საოკარი დასკვნანი გამოიყვანა პიროვნების ავტონომიური კულტიდან.

„მსოფლიო მწუხარება“, როგორც ეს ვიციოთ ლიტერატურიდან, გამოიხატა ძლიერი პიროვნების მიერ როგორც ყველაფრის ავტოლფუნება, მოყვარის მტრობა. ამაყი და მეტად ცივი დამოკიდებულება ადამიანთან, ეს ის დამოკიდებულება, რომელ საბოლოოდ თავისთავის უარისყოფაზედაც დააყენა თვითონ მოკმედი, მაგრამ ვერც ძველით; ვერც ქრისტიანთა ეპოქაშია ჩვენ ვერ ვხედავთ ისეთს ანტი-სოციალურ შურის ძიებას ცხოვრების წინაშე, როგორც მე- XIX საუკუნის დასაწყისში, როდესაც ავტონომიურ პიროვნებას თავყენისცემამ თავის საკულმინაციო პუნქტს მიაღწია. აი ეს ფილოსოფია ხელთ დაიჭირა ბაირონიზმი და თავის გმირებს გადასცა.

მუშებრავ სურათებზე გვეჩვენებინან მისი გმირები, რომელნიც უკლებს განდგომილობას პოლადებდნენ, დამოუკიდებლობას, ხშირად შეხედებით მათ შორის ავაზაკებს, მკვლელთ, რომელნიც თანთან დალის სიმძიმის ქვეშ ისრისებინან. აქ გამოსტევიის ბაირონის ცალი მხარე, მხარე, რომელიც გამოჰაბილად გამოისმის იმ ეპოქიდან, რომელშიაც ის დაბადდა. და მართალია: მისი დაბადება თითქმის განგებ საფრანგეთის რევოლუციის ქარიშხალს მოჰყვა. სახელდობრ 1788 წ. ეს გრავინის ხანა თავის მესაიღუმულს: შთაბერის ძლიერ სულს, ჰაბუკი მოწყე ხდება ნაველიონის ეპოპისა და კვდება მაშინ, როდესაც ავტორიტეტობამ და ტრადიციემა გაიბარჯვეს პიროვნებაზე, რომელიც, ნაპოლეონის

მზავსათ, ყოველად შეძლებლად რაცხავდენ თავს-თვით დმტროდაც კი. მაგრამ აი, მთელი ცილი იმ დროინდელი პოემებისა: გაიური (1813 წ.) აბლო-სელი ქალწული (1813 წ.) მეკობარი (1813 წ.) და ლარა (1814), რომელთაც ერთერთთან დიადი კავშირი აქვთ. „გაიური“ იგი მოგვიხიბრობს მხე-ვალის უხედურ სიყვარულზე, რომელიც დასჯი-ლია სიმუნჯით, მხოლოდ იმიტომ, რომ გულს მის-ცა ტრფიალების ფართო საზღვარი. შემდეგ ისმის საყვარელის შურის ძიება, რომელიც ბოლოს გა-მოტყდება, რომ სატრფიალო ქალის დასჯის მიზეზი მხოლოდ ის არის და სხვა არაინ; „აბლოსელი ქალწული“ მოგვახიბრობს იმავე საიდუმლო სიყვარულს, რომელიც დამკრებელი და გასრულია საზარელ დესპოტიზმით; „მეკობარი“ ანუ კოხსარი გვიხატავს თავისუფალ ცხოვრების ზღვაზე. „ლარა“ ეს სვედიაში სახე რაინდისა, წარმოადგენს საიდუმ-ლო დანაშავეს, რომელსაც წყველა და კრულვა დიად ასეია ზედ შუბლზე... ყველა ეს ფაბულები სხვა და სხვა, მაგრამ მათი გმირები დემონიური პიროვნებანი, რომელნიც ახედრებულან მოდ-ესასწაულე დესპოტიზმის წინააღმდეგ, რომელიც ამკირებს თავისუფლებას, ჰქილავს და მიწასთან ას-წორებს ყოველ ადამიანურს ღირსებას. ვინ იცის, იქნებ ლარა სხვა საზოგადოებაში და წრეში რა უსაზღვრო მოსიყვარულე ადამიანი ყოფილიყო, დღეს კი ასე საზარელია, სწორ-უშოვარი დემონი, რომელიც ცეცხლის ლახტებით შურისა სძიობს და წყველილი ქვეყნიერებისადმი.

ჩვენ გვსურს ყველა ის, რასაც სხვებთან ვერ გავინაწილებთ, — ამაზობს იგი კოხსარს პირთ. — თვით ნეტარებაც კი ერთი დესურულეგელი მწუხარება იქნებოდა, რომ მარტო ერთმა განიცადოს... ჩვენი მდგომარეობა წავაგვს მკედრისას, რომელსაც მატლები დახვევიან და იმდენი კი აღარ შეუძლიან, რომ შეარბიოს და ძირს გადაშოფერთოს...“

და აი, ის მოწოდებებს ყველა შურისა სტყობლით, რათა ძლიერნი დაამზონ. მაშ შურის ძიება დიდთა და წვრილთა, რომელნიც გვერდში არ ამოუდგებიან მას, — აი მისი დევიზი.

როგორც ვიციოთ, ინგლისში 1812 წ. ბევრს ქარხანა-ფაბრიკებში აჯანყება მოხდა, მუშებმა მიანგრ მოანგრეს საწარმოო იარაღები, მანქანები და სხვა. მთავრობამ არეულობის ადგილს ვაგზავნა ჯარი, ხოლო ლორდთა პალატაში შეიტანა ახალი კანონ-პროექტი მუშების წინააღმდეგ, არც ერთი დეპუტატი არ გამოსარჩლენია მუშებს, მხოლოდ ბაირონი გებედავს, ჯერ ყრმას, რომელიც ეს-ეს არის, თავის

პოლიტიკურ კარიერას იწყებდა, ხალხის გამოქობამე-
და. იგი წამოდგება თვის საგარძლიდან და სასტიკად
აკრიტიკებს ლორდთა მიერ წამოყენებულს ველურ
კანონ-პროექტს.

ბაირონს არც თუ შემდეგ მოუხვნიდა. პალა-
ტიდან გამოსვლისთანავე მისი კალამი ქარიშხალს
ემზავსება და პამფლეტს პამფლეტს მისდევს, მო-
წმამული სატირა ახალ სატირას. ამ შხრით ბაირონს
ლიახავ რომ განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს
და იმ დროის მწერალთა შორის ვერც ერთს ვერ
გვიჩვენებთ, რომელიც მას დიდებაში ეკლებო-
დეს, როგორც ჩინებული სატირიკოსი. არც
სკიფტი, არც სტერნი, არც თუ შერადები ვერ სძლე-
ბენ ბაირონასს და მხატვრული ფერადების გამო-
ძენას, რომ მაღალი საზოგადოების სიკალიერე
დაეხატათ, რომელსაც მხოლოდ ერთი ქორიკანო-
ბა, გრანაბათა სიფუეე, აულავებული დესპოტობა
და გარკვენილება აქვება. სახალე და განსაკუთრე-
ბული სახე ბაირონის მოტივისა ის იყო, რომ ყვე-
ლა ნაწერებში მოსჩანს დაუსრულებელი სვედა, მე-
ლანხოლის შეუყველი ზეწარი და გმირულ სია-
მაყის დემონიზმამდე აღმაღლება. იმის გონება დას-
კილდა კივილიხაკის სულთა დაჯგან, რომელიც
ჰლაპობდა ფერფლიდან აღდგომას, მაგრამ კვლავ
მის წინ იშლებოდა ექვთა ახალი მწუხარება, რო-
მელიც თავის თავს ერთს წყველა-კრულვაში ნთქავდა,
მწუხარე რწმენა, რომელიც კვლავ ურწმუნოების
კვარცხლებიდან უძირო ზღვაში იწიქებოდა.

ამ ექსცენტრიულსა და ნერვიულ პიროვნებას
ოჯახური განსაკუთრებული პირობები ერთი ათად
აღიზიანებდნენ. ბავშობიდანვე იგი მიეჩნეოდა ობლო-
ბას, მას არ მიჰკარებია დედის აღერისი. თვითონ
მშობლებიც არა ნორმალურ ხალხად არიან აღი-
არებელი. ახლა ამას დაემატათ ფიზიკური უკუღმარ-
თობა-სიკოკლე, რის გამოც ბავშვები მასხარად იგ-
დებდნენ მას, შემდეგ ნაადრევი სიყვარული, სტუ-
დენტური ადღეველები ცხოვრება, მეტი თავისუფ-
ლება, სიამეთა სისუყე, უბედო ქორწინება და გან-
ქორწინება, შემდეგ ქორები, საზოგადოებრივი დეე-
ნა, — ყველა ერთად სვედის მანტიას უზმაღებდენ
პოეტის აჯანყებულ სულს.

ქეშპარიტებარ, რად მინდოდა, რომ შენმა სა-
ზარელმა სხივმა გამოაძლივია ისეთი ცხოვრებისათვის,
როგორიც ჩვენია? — კიახულომს მგოსანი ჯერ კი-
დეე თავის სიყრმეში და ამითი თითქმის წინასწარ-
მეტყველებს მთელს თავის ცხოვრების მოწამლულს
მომავალს. დაირღვა ნეტარი სიზმარი, რომელიც
აღარ განმეორდება მისთვის. ცხოვრება და მისი ოც-

ნება ერთმანეთს შეეჯახნენ. იგი ვარდიქნა ნაღლი-
ან მეოცნებეთ, სვედის სკეპტიკად, რომლის სულიც,
მისივე სიტყვით რომ ესთქვათ, მხოლოდ „საბარლო
ნაწყვეტს“ წარმოადგენდა, ნაწყვეტს დაუსრულებე-
ლი პოემისას.

ცხადია, რომ ასეთი სითამამე თავ-აღებული
ქაბუკისა არავისგან იქმნებოდა შეწნარებული. — და
მართლაც: დლიდან გამოსვლისა პოლიტიკურ ასა-
რეზზე პოეტის თავმოყვარობას ლახავენ, ყველა
დასკინის, იმასა სკდილობს, რომ მას როგორმე
აწყენინოს. მაგრამ ბაირონი, როგორც ძლიერი
პიროვნება, რომელიც არავითარ ავტორიტეტობას
ყურს არ უგდებდა, უფრო თამამდებდა, უფრო
მკაცრად ილესებდა მისი ისედაც მკვეთრი კალმის
წვერი, უფრო ქარიშხლის ფრთებს ისხავს, მიდის
მაღლა-მაღლა, რომ ელვის სახით მოველინოს თა-
ვის მეტერ-მოგულებებს, რომელნიც მის კერძო ცხო-
ვრების უბეშიც კი მურდალ ხელს აფათურებდენ
და ათას ცილის წამებით ქვასა და გუნდას ისრა-
დნენ მისი სახელის მოსათხუზნად. მაგრამ არავითარი
დათამობა, არავითარი კომპრომისი, როგორც თვი-
თონ პოეტი ამბობს:

„მელს ეს ქვეყანა, ვით ვეღუვარ მე მას,
მის მისწრაფებას ვერა ვეც თაყვანს,
დაე, კვლავ დამეგონ, ქველ არ მოვიხიბრი,
მეც შევეფურთხებ მათ უმზავეს ყაყანს!..“

ყველასაგან დევნილი, ყველასაგან შეუწყნარე-
ბელი ბაირონი თავს ობლად სთვლიდა, როგორც
ჩვენი ქვეყნის მგოსანი და ბაირონის სულიერი მოძ-
მე ნიკ. ბარათაშვილი. იგიც განიცილდა საშინელ
„სულის ობლობას“. დლითი დლე მისი მელოდიები
უფრო მწუხრი მანდლითი ირთვებიან და ამა, და-
დგება დრო, როდესაც თავ-გასულ ლორდებს აუ-
სრულელებათ წადილი: მათი მეტოქე, მათი დაუძი-
ნებელი მეტერი დროებით ბრძოლის ველს ტოვებს
და მისი სამხედრო ხომალდის აფრა უტპოთისკენ
წასასვლელად აფრიოდდება:

25 აპრ. 1816 წ. ბაირონი ჰშორდება აყევა-
რელ ინგლისს და მჭუმუნარე შუბლით ახალ ქვეყ-
ნების ქარიშხალში ახალ ხმებსა ჰკრებს ახალ პოე-
ზიის ზღვის ასაქოთებულად.

დ. კასრაძე.

(შემდეგი იქნება)

„ოქროს ვერძის“ სალიტერატურო კონკურსი.

ჩვენა რედაქცია მართავს სალიტერატურო კონკურსს საუცუესო მოთხრობაზე და ლეგენდაზე.

ფულის პრემია მოთხრობაზე იქნება დანიშნული — 60 მ.

ლეგენდაზე — — — — — 50 მ.

ფულის პრემიის გარდა დანიშნება ქებითი ფურცლები სამსაძი მოთხრობაზე და ლეგენდაზე პირველი, მეორე, და მესამე ხარისხისა.

კონკურსის წესი.

1. მოთხრობის კონკურსში მონაწილეობა უნდა მიიღონ მხოლოდ იმ ბელეტრისტებმა, რომელნიც სამწერლო ასპარეზე გამოვიდნენ 1900 წლიდან.

ლეგენდის კონკურსში მონაწილეობა შეუძლია მიიღოს ყველამ.

2. მოთხრობა თავის ზომით არ უნდა სჭარბობდეს 1000 სტრიქონს და არ უნდა იყვეს ნაკლები 500 სტრიქონისა.

ლეგენდა მიიღება როგორც პროზით, აგრეთვე ლექსათაც დაწერილი. ზომა არ განისაზღვრება.

3. არც მოთხრობა და არც ლეგენდა არსად არ უნდა იყვეს დაბეჭდილი.

4. საკონკურსო მასალა გამოიგზავნება „ოქროს ვერძის“ რედაქციის სახელობაზე დაბეჭდილ კონვერტში, რომელსაც ზევიდან უნდა ეწეროს რამე დევიზი. მეორე კონვერტზე, რომელშიდაც იქნება აღნიშნული ვინაობა ავტორისა, იგივე დევიზი უნდა იყვეს წარწერილი.

5. უკანასკნელი ვადა საკონკურსო მასალის წარმოდგენისა არის 1 ნოემბრისთვის. ამ დღის შემდეგ რედაქცია უარყოფს გამოგზავნილ მასალას.

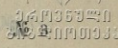
6. დაჯილდოება მოხდება ქუთაისის თეატრში საზოგადოების თანდასწრებით. დაჯილდოების დღე ცალკე იქნება გამოცხადებული.

7. დაჯილდოებული მოთხრობები და ლენგდები „ოქროს ვერძში“ იქნება დასტამბული, ავტორების სურათებთან და ბიოგრაფიულ ცნობებთან ერთად.

8. რედაქცია დანიშნავს აგრეთვე ვერცხვადრეულ ხელის მომწერთა პრემიას. ავტორი, რომელსაც ყველაზე მეტი ხმა მოუვა ხელის მომწერლებისაგან, საშუალოდ მიიღებს ქართველი შვილის მიერ გამოცემულ „ვეფხვის“ ტყაოსანს*.

9. ყიულის წევრები კონკურსში ვერ მიიღებენ მონაწილეობას.

ყიუროში მოწვეული იქნებიან ჩვენი გამოჩენილი ლიტერატორები, კრიტიკოსები და აგრეთვე პრესის წარმომადგენელი.

„ოქროს ვერძი“-ს ქრონიკა.

— ჩვენი ჟურნალი ვუძღვა ვოთა რუსთა- ვილის ნომერის გზადვანს.

— ვაცკანში, ნიკოლოზ 5 კაპულაში, აღმოსა-
ნუს მშენებურთა შენახულა ფურცლები გამოსჩნდა მსტე-
რის ფრა ანუელიკოსი.

— გაბრიელ დ' ანუნციომ დასწერა ახალა
ღრამი „პიზუნდელა“.

— გორკის ჩვეულება. თრანგულ გავით „რა-
დაკულაში“ მოკვდილია საინტერესო ცნობა მკისიმ გორ-
კის ჩვეულებასე. თურმე ნიჭიერი მწერალი სხვადასხვა
ფსიხოლოგიურ განცდას, სხვადასხვა მედნით აღნიშნავს
ჭაღალდზე. მაგალითად პაულისის და მომეტრეული გრანსი
პას გამოხატვა ქალაქდზე მხოლოდ წითელი მედნით
შეუძღვია.

— მასხმე ვ. კოროლენკის ნი წელი შეუსრულდა.

— მოსკოველ ჟურნალ „რეს პირ“-ში მოთავსებუ-
ლად სურათება ჩვენი ნიჭიერ რეჟისორის ვ. შალიკა-
ვილის, ჯავახიშვილის ქალისა და ი. ზარდა-
ლიშვილისა. ჟურნალში მოყვანილია შალიკაშვილის სა-
შარა ქართულ თეატრზე.

— ქუთაისის დასის რეჟისორა მ. ქორელი მი-
იწვევს თბილისის ქართულ თეატრში მომავალ სეზონის
რეჟისორად. თბილისშივე მიიწვევს ნ. ჩხეიძის ასული.

— ჩვენი თანამემამულე კ. მარჯანიშვილი მი-
წვეულია მთავარ რეჟისორთა მოსკოვაში ახლად დაარსე-
ბულ „თავისუფალ თეატრში“.

— ნეტურბურგში აქმუბენ „ხელოვნებათა სა-
სახლეს“ რომელშიდაც აქმუბა მოწყობილია დიდი მუ-
ზეუმი.

— რუსმა მწერალმა ა. კუპრინამ დაამთავრა თავისი
მოთხრობა „ჩემი“, რომელიც „სემლია“-ს უხსლოვეს
ნუმერში აქმუბა დაბეჭდილი.

— ზლოთნეთის ცნობილმა მწერალმა კახიშირ
ტიტმაიერმა დასწერა ახალა რომანი, სადაც სკვათა
შორის, ესება ზლოთნელებისა და კნაქელების უთავითობას.

— ქალაქ სტრასბურგში გამთავა გუსტა ბრიო-
ზარის გამოგლევა „დეკამერონის წყარობა—ბოჰაია“
სადაც კლდეკრა ამტკიცებს, რა მოყვანილ ნოველების
მისანარსი მთლათ ხალხის ზეპირ სიტყვეობიდან არის
აღებული, მხოლოდ ფორმა ბოჰაიისით.

— როგორც კადმოკვერენ ჟაითურაში და ზეს-
ტაითონში მრავალი ხალხი დასწრება გრ. რომაქიძის
ლექციას.

ქუთაისში რომაქიმ ლექციას იღია ჭეიჭვ-
ძეზე შემოდგომაზე წაიკითხეს.

მაბათს ზირველ იენისიდან იხსნება სეზონი დ.
ლანხუთში. სეზონის წყობენ ავალავზად მისაზობნი ა.
ლოლუსს ასული, დოდანბერიძის, მურუსიძე, გუგუშვილი,
ჯაყელი, სანიკიძე და სხვა...

— ქუთაისის მისაზობთა ამანავობა 1 იენისიდან
იწვევს წარმოდგენების მართვას ზრეანტიანში. ზირველი
წარმოდგენს გომარობებს დ. ხონში.

რედაქცია კისრულობს პასუხის გაცემას ხელოვ-
ნების, ლიტერატურის და კრიტიკის საკითხებზე.
ვინც საპასუხო მარკებს არ წარმოადგენს პასუხს
ურუნალიში მიიღებს.

აკენტების საუურადღებოთ.

ჩვენ ჟურნალის გამაგრცლებულთ ვაწვევთ,
რამ ანგარაში მათ მხოლოდ ჩვენს განტორას უნ-
და გატყწორონ.

ფოსტა.

არ დაიბეჭდება:

წარმავალი ზღუფური, შეგნების თიგიული და
სხვა... დაქრავს ყამი, ანდერძი, ბულბულა, მუ-
შას, ნუ ნუ წარკვეთ... ახალი შეგნება, ზემდებრი,
მე რს მიყვარდა, მუზას ყოფნის პანგში, ოცნება
იყო (ფტორის ვიზობთ ნუ გამოგზავნის პოემას:
„ამირან და პეტრიწი“), პავლე დიდიძე. არ დაიბეჭ-
დება არც ერთი კორესპონდენცია. ვისაც არა
სურს პასუხი ფოსტით მიიღოს უნდა გამოგზავნოს
საპასუხო მარკები.

შინაარსი:

- ლექსები: გრიშაშვილი, აბაშელი.
- გრ. რომაქიმე—ბარათები.
- ტ. ტაბიძე—ელეზბარი ანდრეევისა.
- ს. კლიაშვილი—ესკიზები.
- შალვა დალიანი—ტყვე.
- მ. წულუკიძე—ხელოვნება და კრიტიკა.
- დ. კასრაძე—ყარბი მოგზაური.
- კონკურსი
- ქრონიკა და სხვა.

რედაქტორ-გამომცემელი ბ. ჯიანი.

